

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Capvt X. De privilegio, donatione, compromisso, transactione &
permutatione, quibus alteri Ecclesiæ decimæ acquiruntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

nam rei extare legitime probatur per testimonia & auditus alieni, uti constat ex d. S. Idem Labeo, cur non æquè ex instrumento, quod à jure æquiparatur testibus etiam de facto suo testificantibus? l. In exercendis 15, C. De fide instrum. Etenim memoria rei non tantum in mentibus hominum residet, sed & in scripto, quod memorie conservandæ causa confici solet, l. 10, l. 13, & fin. C. De proximis sacror scrip lib. 12. Quare ubi ex instrumento, vel ex alia scriptura, legitime constat de initio rei cœptæ, profectò dici non potest, eam esse im-

morialem, sive ejus præscriptionem esse immemorialem, cum de initio ejus jam constet per scripturam. Atque hanc sententiam, quod initium possessionis rectè probetur ex instrumento, & idcirco non occurrere immemorialem præscriptionem, nuper, cum ex facto incidisset, Collegium Juridicum Ingolstadiense in respondendo, comprobavit in causa decimarum possessarum à quodam Monasterio per 150. annos & amplius; quàm & confirmare videtur Covarr. d. m. 8, in fine.

CAPVT X.

De privilegio, donatione, compromisso, transactione & permutatione, quibus alteri Ecclesiæ decimæ acquiruntur.

SUMMARI A.

1. Decima unius Ecclesiæ rectè transferuntur in aliam Ecclesiam auctoritate Summi Pontificis.
2. An & per donationem?
3. An per viam compromissi?
4. Acquiritur & jus decimandi per transactionem.
5. Et per permutationem.

Superiori Cap. differuimus de consuetudine & præscriptione, quibus decimæ acquiruntur alteri Ecclesiæ; nunc subsequenter dispiciamus, an idem fieri possit privilegio S. Pontificis. Item an per viam compromissi, donationis, transactionis, vel permutationis.

De privilegio S. Pont. ambigere non convenit; cum apud omnes in confesso sit, omnes Ecclesias, omniaque bona & jura Ecclesiastica consistere in potestate S. Pont. c. 2, in princ. De præben. in 6, c. Antiqua 21, in princ. De privileg. can. 1 & 2, dist. 22, atque idcirco jus decimandi unius Ecclesiæ competens, posse ejusdem auctoritate in aliam Ecclesiam vel personam transferri, c. Accedentibus 15 h. tit. & c. 2, eod. in 6, Idque docemur & exemplo decimarum in feudum concessarum ante Concil. Lateranense, de quib. infra à cap. 13.

De donatione extat textus c. Cum Apostolica 7, De his, qui sunt à Pralat. quo permittitur laico, possidenti decimas jure feudante Concilio Lateranense, donare eas Ecclesiæ, cui voluerit, præsertim religioso conventui, sed interveniente Episcopi consensu. Idem probat textus in can. ult. vers. quamobrem xvi. q. 1. in laico, qui nullo legi-

timo titulo decimas decinet, ut illas possit, ipso loci Episcopo assente, conferre in usum monachorum & servorum Dei: cum enim translatio decimarum alienationem quamdam sapiat rei Ecclesiasticæ ab una Ecclesia in aliam, simplex donatio non sufficit, sed & consensus Episcopi exigitur, jam dictis jurib. Unde secus est, ubi decimæ à laico propriæ Ecclesiæ conferuntur, quæ specie nullo assensu Episcopi opus est, cum hoc casu nulla alienatio sit, sed potius restitutio decimarum Ananias in cap. Prohibemus 10, in fine h. t.

Quoad compromissum, cum jure permillum sit, de causa decimali compromitti posse in arbitros, d. c. Cum Apostolica & ibi notant. Butr. Ananias, Imola & Panorm. rectè sequitur & ex sententia arbitratorum decimas uni litigantium adjudicari, & alteri adimi posse, sive totas sive pro parte: alioquin frustra de decimis compromitteretur. Et quamvis d. c. Cum Apostolica meminerit duorum arbitratorum, nihilominus & à jure admissum est, ut etiam plures vel unus tantum arbiter in causa decimarum assumi possit, c. 1, De arbit. dummodò arbitri Clerici sint, non laici. Ut enim laicus in causa spiritali prohibetur esse judex, c. 2, De judic. ita & arbiter, c. Constringit 8, eod. tit. nisi fortè laicus simul cum Clerico assumeretur ex auctoritate judicis Ecclesiastici, cap. Per tuas 9, d. 1. De arbitris.

In quo tamen illud quæsitum fuit, An in compromisso decimarum, sive alterius rei Ecclesiasticæ, quæ in alienando certas solemnitates juris requirit (de quibus in summa causa xii. qu. 2, & apud Nayar. in Comment. De alienat. rerum Ecclesiast. & in

Et in Summa mea juris Can lib 2, t 31.) eadem quoque solemnitates in hoc compromisso necessariæ sicut? Et magis est quod sic, ex sententia Panorm. in c. Dilecti 4. Et in repet. d. c. Per tuas num. 41, De arbitrio. Siquidem, prohibita alienatione, censetur omnis actus prohibitus, per quem devenitur ad alienationem, c. Cum quid unâ viâ De R. I. in 6, argum. l. Oratio 6, D. De sponsalib. Et c. Nulli 5, De reb. Eccles. alien. At verò in compromisso decimarum alienationis vertitur periculum.

Jam de transfectione, quod & perream jus decimandi acquiratur, constat satis ex textu in c. 1. Et c. Veniens 8, De transact. in c. Ex multiplici 3, Et in c. Suggestum 9, h. t. Quæ transactio hac ratione fit, ut, si multorum prædiorum decimæ fiat, de quibus contenditur, certâ prædia utrimque ex consensu mutuo assignentur, vel si unum prædium fit, fiat pro parte prædii sive pro numero manipulorum, vel alia formâ simili, prout inter partes convenerit. Ut autem hæc transactio perpetua fit, necesse est, Episcopi vel Pontificis auctoritas interveniat, alioquin Clerici transigentis

personam non egreditur, d. c. Veniens Et d. c. 2. Nec huic refragatur, quod transactio interdicitur sit de re spirituali, c. Consuetus, 4, c. Super eo 6, Et c. Præterea. 10, De transact. quia id verum est, ubi causâ transactionis in eundem res temporalis intervenit; siquidem spiritualia non recipiunt æstimationem, c. fin. De rer. permut. At nihil impedit, decimas distribui inter litigantes ex mutuo consensu, ut antè dictum est; dummodò nulla temporalis res extrinsecus accedat: nam & hoc genus transactionis est, l. Transactio 3, in V. vel retento C. De transact.

Postremò, quoad permutationem, decimæ tunc Ecclesiæ cum decimis alterius Ecclesiæ commutari posse, probat textus in d. c. fin. De rerum permutat. arg. ducto à contrario sensu, Et ibi Henr. Boich. Idem fit & in beneficiis Ecclesiasticis, quæ similiter cum spiritualia sicut, c. Super De transact. permutationem mutuum admittunt, c. Ad quasiones d. t. De rer. permut. Et c. un. eod. in 6, Ut tamen in permutatione decimarum etiam auctoritas Episcopi interveniat, propter alienationem.

CAPUT XI.

De decimis Novalium.

SUMMARI A.

1. Novale quid.
2. Decima novalium cui debeantur.
3. Item molendinorum recens extructorum.
4. Quid de novalibus incerta parochia?
5. Iure decimandi in feudum dato non continentur novalia.
6. Privilegium de non solvendis decimis an comprehendat novalia?
7. Et 8. Cap. ex parte 27. h. r. examinatur.
9. Sententia Auctoritatis.
10. Intellectus c. 2, eed. tit. in 6.
11. Novalium decima ab alio possessore privilegio non continentur.
12. Novalium decima nullius parochia cui debeantur.

Novale, hoc jure Canonico, est ager nunc primum præcisus, cap. 1, De verb. signif. De jure civili est terra præcisa, quæ anno cessavit, l. Silva 30, §. novalis D. eod. tit. vel quæ excisa silvâ in formam agræ ducta est, l. 3, in fine D. De terram. motis. Sed jure Canonici magis propria est

significatio, ubi de decimis agitur: cui convenit & textus in c. Quia per novale 21, d. t. De verb. signif. Quod sit ager de novo ad culturam redactus, cujus non extat memoria, quod aliquand. cultus fuerit.

In privilegio tamen de non solvendis decimis novalium concessis piis locis, contra aliud nomen novale accipitur; Ut nos aliter novalia intelligantur, quam de his, quæ nullum aut leve præjudicium adferunt Ecclesiæ parochiali, d. c. Quid per novale: eo quod privilegia ita exaudicanda sint, ut quàm minimum noceant alterius juri, l. 1, §. merito, Et §. si quis à Principe D. Ne quid in loco publ. Sed propius ad rem.

Novalium decimæ, cum & prædiales sint, consequens est, eas, instar aliarum prædialium, competere Parocho loci, c. Quoniam 13, Et c. Cum contingat 29, hoc tit. usque adeò licet aliæ decimæ ejusdem parochiæ ab alia Ecclesia præscriptæ sint, nihilo enim minus Parocho loci decimæ novalium debentur, d. c. Cum contingat. Et hujus rei ratio est, quod præscriptio sine possessione, vel quasi, non procedat, c. 3, inf. De R. I. Et l. Sine possessione 15, D. De usucap. & tantum quis præscribit, quantum